

VIJEĆU FILOZOFSKOG FAKULTETA

Predmet: Izvještaj o urađenoj magistarskoj tezi kandidatkinje Nevene Bulajić

Studentkinja postiplomskih studija pedagogije na Filozofskom fakultetu u Nikšiću, Nevena Bulajić, uradila je magistrski rad na temu: "Pedagoški okvir organizacije nastave problemskog tipa u drugom ciklusu osnovne škole". Na sjednici Nastavno-naučnog vijeća Filozofskog fakulteta održanoj 18.12. 2018. god. odobrena je tema rada i odabrana komisija za ocjenu istog u sastavu: prof. dr Saša Milić (mentor), prof. dr Tatjana Novović i prof. dr Katarina Todorović. Nakon pregleda rada, Komisija podnosi Vijeću fakulteta sljedeći:

IZVJEŠTAJ

Magistarski rad Nevene Bulajić *"Pedagoški okvir organizacije nastave problemskog tipa u drugom ciklusu osnovne škole"* sadrži 127 strana osnovnog teksta, apstrakt, popis relevantne literature i priloge korišćene u empirijskom dijelu istraživanja. Rad predstavlja teorijsko-empirijsku studiju o nastavi problemskog tipa, načina njene organizacije u aktuelnoj pedagoškoj praksi u nastavi matematike, njenog uticaja na različite domene razvoja (intelektualni, socijalni, duhovni) kao i na identifikaciji efekata ove vrste nastave putem realizacije eksperimentalnog istraživanja sa paralelnim grupama na uzorku od 480 učenika drugog ciklusa osnovne škole na području opštine Nikšić. Rad je strukturisan u pet glavnih međusobno povezanih cjelina:

1. Teorijska osnova istraživanja;
2. Metodološka osnova istraživanja;
3. Interpretacija i diskusija rezultata;
4. Zaključna razmatranja;
5. Pedagoške implikacije.

Teorijska osnova istraživanja obuhvata deset poglavlja u kojima se sa različitih aspekata sagledava organizacija i primjena nastave problemskog tipa.

U prvom poglavlju razmatra se organizacija tradicionalne nastave u cilju uvida u njene ključne prednosti i nedostatke.

U drugom poglavlju razmatra se pojam i suštinu problemske nastave, polazeći od definisanja glavnih pojmova (problem, problemska situacija), suštine učenja putem rješavanja problema i osnovnih faza kroz koje subjekti prolaze u procesu rješavanja problema.

Problemska nastava se u naučno-istraživačkoj građi najčešće razmatrala sa didaktičkog aspekta, a njeni uticaji i efekti su se posebno isticali u okviru intelektualnog razvoja učenika. Tim povodom, u trećem poglavlju rada, ističu se njeni uticaji osim na intelektualni i na socijalni i duhovni domen razvoja, sumiranjem mišljenja i stavova pedagoških klasika, ali i savremenih teoretičara i istraživača.

U četvrtom poglavlju, povodom izbora matematike koja je ujedno i najpogodniji nastavni predmet za realizaciju nastave problemskog tipa, sa pedagoškog aspekta razmatraju se mišljenja i doprinosi pedagoških klasika u razvoju matematičkog obrazovanja koje se u osnovi izgrađivalo na učenju putem rešavanja problema. Pored toga, razmatra se i uticaj rješavanja matematičkih problema na razvoj stvaralačkog mišljenja.

U petom poglavlju prikazan je aktuelni predmetni program za matematiku u Crnoj Gori u drugom ciklusu osnovne škole.

U šestom poglavlju prikazan je niz praktičnih primjera izrade problemskih matematičkih zadataka čije je rješavanje produkt procesa učenja putem rješavanja problema.

U sedmom poglavlju razmatrana je uloga i angažovanje nastavnika prilikom organizacije i primjene nastave problemskog tipa.

U cilju ostvarivanja mogućnosti komparacije načina organizacije problemske nastave kod nas i u drugim zemljama, u osmom poglavlju razmatramo način njene organizacije u zemljama Severne Evrope (Danska, Švedska, Finska, Norveška, Island).

U devetom poglavlju u cilju izbjegavanja subjektivnih interpretacija, definisani su osnovni pedagoški pojmovi koje obuhvata tema.

Poslednje, deseto poglavlje sadrži pregled srodnih istraživanja.

Metodološka osnova istraživanja obuhvata devet poglavlja u kojima je definisan problem, predmet, cilj i zadaci istraživanja; naučno-istraživačke hipoteze i varijable istraživanja; metodološki pristupi; karakter i značaj istraživanja; populacija i uzorak; metode, tehnike i instrumenti istraživanja; i opisan način obrade dobijenih podataka.

Predmet istraživanja bio je identifikovanje načina organizacije i primjene problemske nastave u aktuelnoj pedagoškoj praksi i ispitivanje njene efikasnosti.

U cilju utvrđivanja efikasnosti problemske nastave organizovano je eksperimentalno istraživanje sa paralelnim grupama učenika drugog ciklusa osnovne škole na teritoriji opštine Nikšić na uzorku od 480 učenika. Tom prilikom je korišćen test kao osnovni naučno-istraživački instrument. U cilju identifikovanja načina organizacije i primjene nastave problemskog tipa, organizovana je opservacija časova obrade nove nastavne teme na problemski način u E-grupama na uzorku od 7 učitelja/nastavnika drugog ciklusa osnovne škole. Tom prilikom se kao osnovni naučno-istraživački instrument koristio protokol posmatranja.

Cilj istraživanja bio je utvrđivanje uticaja adekvatne primjene problemske nastave na postizanje boljih rezultata učenika na testu znanja iz matematike u E-grupi učenika u odnosu na K-grupu učenika u drugom ciklusu osnovne škole.

Interpretacija i diskusija rezultata istraživanja obuhvata kvantitativnu i kvalitativnu analizu dobijenih podataka. na osnovu kojih su se postavljene naučno-istraživačke hipoteze prihvatale ili odbacivale.

Podaci dobijeni iz protokola posmatranja prezentovani su tabelama i grafikonima uz potrebnu kvalitativnu analizu:

- Aktivnosti nastavnika;
- Aktivnosti učenika;
- Primjenjenog oblika nastavnog rada.

Na osnovu analize dobijenih podataka na uzorku od 480 učenika E-grupa i K-grupa učenika drugog ciklusa osnovne škole izdvojeno je:

- 80 učenika E-grupe koji su obrađivali novo nastavno gradivo iz matematike primjenom nastave problemskog tipa koja je obuhvatala dominantno aktivnosti samostalnog angažovanja učenika, uz prisustvo pomoći, podrške i intelektualnog

podsticanje učenika od strane nastavnika bez kontinuiranog motivisanja učenika na rad.

- 160 učenika E-grupe koji su obrađivali novo nastavno gradivo iz matematike primjenom nastave problemskog tipa koja je obuhvatala dominantno aktivnosti grupnog angažovanja učenika, uz prisustvo pomoći, podrške i intelektualnog, emocionalnog i socijalnog podsticanja učenika od strane nastavnika koje se odnose na kontinuirano motivisanje i ostvarivanje kooperacije i saradnje.

Efikasnost nastave problemskog tipa mjerena je statističkom analizom rezultata koje su ostvarile E-grupe i K-grupe učenika na finalnim testovima znanja iz matematike u okviru rješavanja lakših i težih zadataka, kao i ukupnom postignuću za obe grupe. Rezultati su prikazani statističkim tabelama. Utvrđeno je da:

- Postoji statistički značajna razlika u bodovima koje je na testu znanja ostvarila E-grupa u odnosu na K-grupu učenika četvrtog razreda osnovne škole u okviru rješavanja lakših i težih zadataka.
- Ne postoji statistički značajna razlika u bodovima koje je na testu znanja ostvarila E-grupa u odnosu na K-grupu učenika petog razreda osnovne škole u okviru rješavanja lakših i težih zadataka;
- Postoji statistički značajna razlika u bodovima koje je na testu znanja ostvarila E-grupa u odnosu na K-grupu učenika šestog razreda osnovne škole u okviru rješavanja lakših i težih zadataka.

Istraživanje je produkovalo preispitivanje efekata nastave problemskog tipa u odnosu na način primjene. Iako je u svim razredima nastava problemskog tipa organizovana, izdvaja se četvrti i šesti razred u kojima je je potvrđen bolji efekat problemske nastave koja je organizovana primjenom grupnog oblika nastavnog rada i angažovanošću učitelja/nastavnika u cilju pružanja ne samo intelektualne, već i emocionalne podrške. Pored toga, utvrđen je i angažman učitelja/nastavnika četvrtog i šestog razreda u ostvarivanju bogatije komunikacije i podsticanju kooperacije među svim subjektima.

U zaključnim razmatranjima ističe se da je eksperimentalni faktor (zavisna varijabla) s obzirom na način primene (individualno i grupno rešavanje problema) uzrokovao različite nivoe efekata (nezavisne varijble). U tom kontekstu, izneseni su sledeći:

Opšti istraživački zaključci:

- *Primjena nastave problemskog tipa koja se organizuje u grupi učenika ima uticaj na postizanje boljeg postignuća učenika u odnosu na primjenu nastave problemskog tipa koja se organizuje u cilju samostalnog angažovanja učenika.*
- *Primjena nastave problemskog tipa koja podjednako podstiče intelektualno, socijalno i duhovno angažovanje učenika ima uticaj na postizanje boljeg postignuća učenika u odnosu na primjenu nastave problemskog tipa koja podstiče intelektualni angažman učenika.*
- *Primjena nastave problemskog tipa koja podstiče kooperativan rad i saradnju među svim subjektima, ima uticaj na bolje postignuće učenika u odnosu na primjenu nastave problemskog tipa koja podstiče saradnju na relaciji učitelj/nastavnik-učenik.*
- *Primjena nastave problemskog u kojoj je učitelj/nastavnik kontinuirano angažovan kao facilitator, ima uticaj na postizanje boljeg postignuća učenika u odnosu na primjenu nastave problemskog tipa u kojoj je učitelj/nastavnik kontinuirano angažovan kao saradnik-pomagač.*

Pored opštih zaključaka, analizom brojnih aktivnosti učenika i nastavnika, koje obuhvataju podsticanje intelektualnog, socio-emocionalnog i duhovnog domena razvoja izvedeni su:

Posebni istraživački zaključci:

- *Problemsko podučavanje i učenje uslovljava promjenu okruženja u kojem subjekti uče i rade (mijenjanje rasporeda školskog nameštaja);*
- *Problemsko podučavanje i učenje uslovljava promjenu uloge nastavnika (facilitator);*
- *Problemsko podučavanje i učenje uslovljava promjenu uloge učenika (aktivni subjekat, participant);*
- *Problemsko podučavanje i učenje uslovljava davanje pravovremene povratne informacije na relaciji učenik-učitelj/nastavnik i učenik-učenik;*
- *Problemsko podučavanje i učenje uslovljava socijalnu interakciju među svim subjektima (razmijenu mišljenja, stavova, ideja, emocija);*
- *Problemsko podučavanje i učenje uslovljava interpersonalnu komunikaciju;*
- *Problemsko podučavanje i učenje uslovljava aktivno slušanje;*
- *Problemsko podučavanje i učenje uslovljava manju prostornu udaljenost među subjektima (nastavnik-učenik; učenik-učenik);*

- *Problemsko podučavanje i učenje uslovljava preispitivanje predznanja i iskustva učenika;*
- *Problemsko podučavanje i učenje uslovljava povezivanje informacija;*
- *Problemsko podučavanje i učenje uslovljava analizu informacija;*
- *Problemsko podučavanje i učenje uslovljava razumevanje informacija;*
- *Problemsko podučavanje i učenje uslovljava proveru nivoa razumevanja informacija putem praktične primjene usvojenog znanja u novim situacijama;*
- *Problemsko podučavanje i učenje uslovljava evaluaciju i samoevaluaciju rada subjekata.*

Pedagoške implikacije su na osnovu celokupnog naučno-istraživačkog procesa i rezultata istraživanja usmerene na:

- Poželjnu organizaciju i primjenu nastave problemskog tipa u budućem periodu;
- Poželjnu ulogu i angažovanje učitelja/nastavnika;
- Poželjnu ulogu i angažovanje učenika;
- Poželjnu sredinu za učenje.

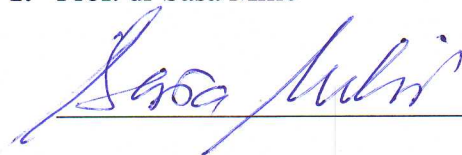
Pored toga, s obzirom na to da predhodno navedeni pozitivni efekti primjene problemske nastave u grupi učenika oslikavaju karakteristike interaktivnog učenja, ovom dijelu rada je konstatovano da: *Primena interaktivnog učenja u problemskoj nastavi ima pozitivan uticaj na celokupan razvoj učenika i ostvarivanje boljeg školskog postignuća učenika.*

S obzirom na to da interaktivno učenje u nastavi problemskog tipa, kao didaktička inovacija novog veka, još uvijek traga za svojim empirijskim utemeljenjem, iz ove konstatacije proizilazi pozitivna tendencija njenog afirmisanja u vaspitno-obrazovni process. Pored toga, podstiče se ideja za buduća istraživanja iz oblasti učenja putem rješavanja problema u cilju potvrđivanja njene efikasnosti.

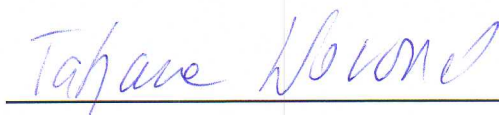
Na osnovu prethodno iznijetog, Komisija konstatuje da magistarski rad Nevene Bulajić, na temu: "Pedagoški okvir organizacije nastave problemskog tipa u drugom ciklusu osnovne škole" zadovoljava se uslove, kriterijume i normative kvalitetnog magistarskog rada. Tim povodom Komisija predlaže Nastavno-naučnom vijeću Filozofskog fakulteta Univerziteta Crne Gore da odobri odbranu magistarskog rada

Članovi komisije:

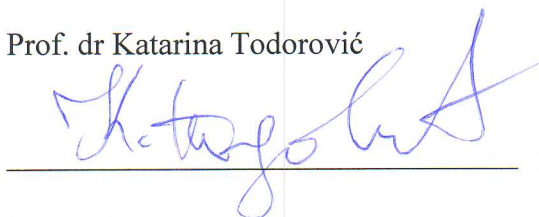
1. Prof. dr Saša Milić

2. Prof. dr Tatjana Novović

3. Prof. dr Katarina Todorović

UNIVERZITET CRNE GORE
FILOZOFSKI FAKULTET
NIKŠIĆ

PRIMLJENO: 19.12.2019.			
ORG. JED.	BROJ	PROJ	POSREDOVAO
01	1919		